

3

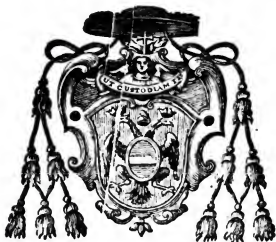
ILLUSTRISS. AC REVERENDISS. D. D.
**PAULO FRANCISCO
 JUSTINIANO.**

PRÆSULI TARVISINO VIGILANTISSIMO
 DUCI, MARCHIONI, ET COMITI
 SS. D. N. PP.

Prelato Domestico, ac Pontificii Solii Episcopo Assistenti &c.
 Se, Suasque ex Veteri Testamento excerptas Theses
In humilimi animi sui obsequium exhibet

ANGELUS ZAGNOCATO DE GUTICO

Seminarii Tarvisini Alumnus, & Auditor
P. M. BENEDICTI AUGUSTINI MONACI CONSENTINI
 ORDINIS EREMITARUM D. AUGUSTINI
 In eodem Seminario Theologiz, & Sacræ Scripturæ
 PROFESSORIS.



TARVISII, MDCCLIX.
 EX TYPOGRAPHIA SEMINARII.

Superioribus Annuentibus.

212

 \mathbb{R}^n

§ (III.) §

ILLUSTRISSIME, AC REVERENDISSIME

P R Æ S U L.



UI Ecclesiasticis studiis sunt addicti, illis certe quidem consilium hoc valde placebit, Amplissime Præsul, quod adolescentes Theologiæ studio operam dantes, eodem tempore in Sacrarum Scripturarum explicatione versari volueris. Quemadmodum enim Catholicarum veritatum cognitio necessaria omnino est,

(IV.)

ne in divinatorum oraculorum interpretatione erremus aliquando ; ita ad confirmanda Christianæ fidei , ac religionis principia , eorum voluminum lectio , & intelligentia , ex quibus expressa illa sunt , ac derivata , mirum in modum conducunt . Ac si non ea esset Theologicæ disciplinæ cum Sacrarum Litterarum studio tam magna affinitas , atque conjunctio , ut una ab altera disjungi nequeat , atque divelli ; non exiguum tamen fructum perciperemus ex generis humani , ejusque præcipue gentis certissima historia , quam sibi Deus elegit , ex qua nasceretur , quæque una veram fidem , puramque religionem servavit . Quare cum præteritis annis , Te jubente , multæ ex liberalibus artibus , quæ in hoc Seminario tuo excoluntur , ex umbra privatae scholæ in lucem publicam prodissent ; æquum certe quidem erat , ut hæc quoque cæterarum omnium vel utilitate , vel dignitate facile princeps ostenderet se se aliquando , & oculos hominum , præsentiamque subiret . Evocata est jussu tuo , Præsul , jussuque tuo publicæ concertationis est aggressura periculum . Selectissima disputationum capita , quæ obscuriora quædam divinatorum voluminum loca illustrare possunt , hunc in libellum congeessimus . Offerimus eum Tibi , Tuoque nomini dicatum volumus . Cui enim potius ? Cum Tu ad hæc studia nobis aditum reseraveris ; ea Tu primum in hoc bonarum artium domicilium induxeris , & a Te sit uno , quod aliquid hoc in genere exhibere , loquique possimus , quod sin minus adprobationem , tolerantiam saltem Auditorum mereatur . Accipe hoc igitur qualecumque tandem sit Obsequii erga Te nostri , observantiaque argumentum , humaniter accipe , ut soles , Præsul Amplissime ; & effice clementia Tua , ut videamur obtulisse Tibi aliquid loco , fortunaque non indignum , quod tamen longe infra Te esse cognoscimus .



I.



Uoniam in divinis interpretandis Scripturis , primum locum semper obtinuit aurea illa Augustini regula de Civit. Dei lib. 15. cap. 15. , ut, cum aliquid in utrisque codicibus invenitur , *ei linguae potius credatur , unde est in aliam per Interpretes facta translatio ;* in prima veluti acie eos Theologos repellere cogimur , qui Concilij Tridentini decreto , ubi authentica *vulgata nostra* declaratur , abutentes , nobis viam ad fontes perlustrandos modo tentant ocludere ; *constat enim hujus Synodi PP. prerogativam praeteris latinis versionibus Vulgata vindicare voluisse ; sed dato cuique jure Hebraicos , Graecosque Codices consulendi.*

II.

Ab Hebraeis igitur ad nos transmissa Veteris Testamenti Sacra Biblia propriis oculis contemplemur , & genuina a spuris , atque adscitiis secernamus , ut , quid nobis certi in divina mente eruenda polliceri possimus , intelligamus . Sunt qui opinantur Hebraeorum characteres eisdem fuisse , quibus nunc Hebraei utuntur in suis codicibus . At nos cum recentioribus existimamus litteras Hebraeorum veteres fuisse easdem , ac illas , quas nunc Samaritani in suo Pentateucho habent , & Eldram desumpsisse ex Chaldaeis hodiernas Hebraicas ; *id vero probatur tum auctoritate Hieronymi , & Eusebii , tum etiam utriusque Talmudis Babylonici , & Hierosolymitani , ac demum ex Siclis ante Babylonicam captivitatem visis , qui omnes insculpti sunt characteribus , quibus Samaritanus Pentateuchus hodie solet excudi.*

III.

Hinc linguam , qua Codices Judaici postea conscripti sunt , (exceptis

(VI.)

ptis quibusdam locis Chaldaicam redolentibus) *Hebraicam esse, & eandem fuisse, qua Adamus locutus fuit, persuademur ex monumentis, quæ nobis reliquit Moyses, ex ejus indole, atque natura; licet viri alioquin eruditi Chaldaicam illam fuisse arbitrentur.*

IV.

Puncta vocalia litteris subjecta, quibus Hebraicorum vocabulorum lectio, ac significatio per se se vaga, & ambigua figitur, ac determinatur, ætate longe recentiora sunt: quinto enim Ecclesiæ Christianæ sæculo a Magistris Tyberiensibus tantum excogitata, textuique adfixa invicte hætenus demonstrarunt inter Hebræos æque ac Christianos præstantiores viri: *& licet ea humanæ sint auctoritatis, non levem tamen utilitatem ex adjectis punctis Hebraicorum lectionem trahere posse contra Morinum, & Capellum defendimus.*

V.

Operis vero illius *Masora* nuncupati, nonnulli originem tamquam cœlestem defendunt, nullumque apicem, aut punctum adesse putant, ex quo mysterium divinum erui non queat; alii rejiciunt, & prorsus inutile esse contendunt. Nos vero, quibus semper mediocritas illa, quæ est inter nimium, & parum, placet, nec tantum opus laude sua fraudare volumus, statuimus illud a Magistris Tyberiensibus adornari cœpisse post confectum *Talmud*, & variis temporibus aliorum accedentibus observationibus adauctum ad integritatem, atque intelligentiam textus non parum utilitatis, atque adjumenti nobis adferre, rejectis tamen Hebræorum illis de numero, positione, & forma litterarum deliramentis.

VI.

Jam ad ipsum textum nativæ formæ suæ restitutum, resecatis tot additamentis, quibus tamquam alienis vestibus a Masoretis indutus, seu potius oneratus fuit, velut nudum corpus proxime contemplandum accedimus, ejus integritatem, quantum fieri potest, vindicaturi. Non defuerunt, qui advertentes hoc *Prototypon* a suis imaginibus in versionibus *Græca* præsertim *Septuaginta*, & *Vulgata* expressis longe
abest.

(VII.)

abesse, non solum adjectis punctis graviter vulneratum esse, sed & crudeliter in membra discriptum a Judæorum manibus in odium Christianorum, levi, ac præcipiti judicio pronuntiarunt: hujus nefandi sacrilegi, absit, ut nos Hebræos ita facile accusemus, quos scimus summo semper studio, pietate, ac religione illud veneratos fuisse. Quapropter eleganter Magnus Augustinus vocat eos Bajulos, & Capсарios nostros, qui libros veteris Testamenti circumferunt. Verum non negamus ob temporis diuturnitatem maculas nonnullas contraxisse, quæ, si sano expendantur judicio, levissimæ sunt, nec illius nativam foedant majestatem: *cum igitur certi simus de Hebraicorum codicum fide, & auctoritate, deducimus authenticos ipsos adhuc esse, & a Theologis nostris, si dubium aliquod in versionibus occurrat, semper consulendos.*

VII.

Textus Hebraici antiquissimum exemplar est Pentateuchus Samaritanus antiquis Judæorum litteris exaratus, & vix Christianis a Hieronymi tempore ad præteritum usque sæculum notis, quo opera Joannis Morini in lucem primum prodiit in Heptaplis Parisiensibus, deinde in Bibliis Polyglottis Anglicanis, statuimus *Hebraicum, atque Samaritanum Pentateuchum in eadem auctoritatis sede collocari posse, atque in multis sibi mutuo lucem præbere.*

VIII.

Sed satis quantum oculorum nostrorum acies valet perillustratis Hebraicis fontibus, rivulos modo, qui immediate in alias linguas, veluti in alias regiones promanarunt, tuto pede sequamur oportet. Prima Veteris Testamenti versio omnium antiquissima, & celeberrima est illa *Græca*, vulgo *Septuaginta*, Ptolomæi Philadelphi Regis Ægypti hortatu, & Eleazari Judæorum Pontificis permisso adornata. Primus, qui hujus admirandæ editionis historiam litteris mandavit, fuit Aristæas in libro ad Philocratem fratrem dato: vir ob suam sapientiam Ptolomæo intimus, maximeque necessarius, & rerum, quas narrat, testis oculatus: de quo etsi nemo per tot sæcula dubitavit, *Neoterici Critici* præsertim Heterodoxi hujus Aristææ veram personam in larvæ mutare conantur, & quod gravius est, nullam toti huic narrationi fidem esse adjungendam defendere non erubescunt. *Verum que*
pro-

S (VIII.) S

producunt argumenta tanti non sunt , ut nos contempta tota veneranda antiquitate prohibeant , quominus hoc Aristææ opus , & genuinum defendamus , & multa ad summam Historiæ spectantia vera esse censeamus.

IX.

Num septuaginta illi viri, qui Ptolomæi jussu, & Eleazari Summi Pontificis permisso in Insula Pharos versionem adornaverunt singuli in singulis cellulis, aut bini, aut omnes simul congregati ex communi collatione libros sacros verterint, non una, eademque est D. Hieronymo cum aliis PP. sententia. Cellulas veluti figmentum laudatus Doctor rejicit: at vero cum Justinus Martyr, Irenæus, Clemens Alexandrinus, Cyrillus Hierosolymitanus, Augustinus, & Epiphanius cellulas illas admittant, & Septuaginta illos viros nulla habita inter se collatione, & ab invicem sejunctos, sacros libros in Græcum sermonem vertisse consentiant, *bis subscribendum esse putamus.*

X.

Immo laudatorum PP. auctoritate suffulti, cum præcipue Apostoli Prophetarum testimonia secundum Græcam versionem in libris Novi Testamenti protulerint, deducimus, *Septuaginta Interpretes non solum quinque Mosaicos libros, sed omnes S. Scripturæ libros Hebraice scriptos, & in Judæorum canonem relatos in Græcam linguam transfuisse.*

XI.

Versionem Septuaginta Interpretum apud nos, licet aliquantulum deformatam in rebus levioribus, vel temporis edacitate, vel ammannensium incuria, vel alia quavis de causa, integram tamen extare defendimus in iis, quæ ad fidem, moresque pertinent; ipsiusque authenticitatem satis, superque demonstrant Christi, & Apostolorum exempla, qui illa usi sunt in scriptis, & prædicationibus suis, & usu suo septem sæculorum spatio tam Græca, quam Latina Ecclesia consecravit; ideoque *& authenticam olim fuisse, & adhuc esse propugnamus.*

XII.

Antequam Græciam relinquamus, aliæ ejusdem linguæ S. Scripturæ ver-

S (IX.) S

versiones sunt a nobis examinandæ. Prima nostros ferit oculos versio illa ab Aquila Pontico facta anno XII. Imperii Adriani Imperatoris: fuit autem Aquila primum Gentilis, postea Christianus, sed cum studiis Astronomiæ judiciariæ deditus esset, ab Ecclesia fuit pulsus, ac propterea Judæus Profelytus factus; & quoniam interpretatus est S. Scripturas longe post Christi tempora, iccirco non bona fide transtulisse creditur. Secundo loco occurrit translatio illa a Theodotione facta imperante Commodo; huic auctori major fides, teste Epiphanio, habenda est, quam Aquilæ. Multum enim juvat contra recentiores Heterodoxos ad quamplurima nostræ Catholicæ Religionis dogmata firmanda. Tertia est editio Symmachi, qui imperante Severo Augusto in Græcum sermonem libros sacros transtulit. Quarta est editio Græca, sed nomen auctoris ignoratur; reperta enim fuit in doliis quibuldam prope urbem Jericho anno VII. Antonini Caracallæ. Quinta pariter habetur sine auctoris nomine; teste enim Epiphanio in doliis inclusa apud Nicopolim inventa est, imperante Alexandro, Mammæ filio. Sexta est Origenis editio. Origenes enim non transtulit S. Scripturam ex Hebræo, sed potius interpretatus est Septuaginta Interpretes, & in quibuldam locis suam apposuit manum, multaque suæ editioni inseruit, quæ in Theodotionis versione extabant, ita ut novam editionem fecisse videatur. Editio septima est S. Luciani Presbyteri, & Martyris: cum enim conspiceret multa errata in alias versiones obrepisse, iccirco magno labore aliam molitus est. Si Athanasio fides est, sub Constantino Imperatore prope Nicomediam, manibus ipsius Martyris scripta inventa fuit. Lucianus gloriam martyrii est assecutus Diocletiani, & Maximiani temporibus. Postrema tandem editio est Hesichii, qui emendavit versionem Septuaginta Seniorum, suamque tradidit Ecclesiis Ægypti juxta D. Hieronymi Præf. in lib. Paralip. *Quæ omnes editiones licet infallibilis auctoritatis non sint, multum tamen juvant, easdemque consulere in rebus dubiis viro Theologo licitum erit.*

XIII.

Cum hucusque exposita sint, quæ de Hebraico textu, ejusque versionibus pertractanda duximus, ut juvenibus nostris, Sacram incunabulis Theologiam, tutam expeditamque viam ad divina eloquia interpretanda aperiamus; juvat modo nonnullas exponere theses ex quamplurimis

rimis veteris Testamenti libris excerptas , & a Sacris Interpretibus agitatae , ut , quid verum sit , discernere valeant . Inter S. Scriptores nobis Moyſes primus offertur ; ab eo igitur oratio noſtra ducenda ; & ideo dicimus , cum inter Sacros Scriptores nullus fide dignior reperiatur , quam Moyſes fuerit , ei auctoritatem ſummam deferendam eſſe ; & ejus teſtimonio acquieſcendum de iis rebus , quas ſcripſit , defendimus . Primos quinque S. Scripturæ libros , quos Pentateuchi appellatione comprehendimus , ab eo fuiſſe exaratos , non Eccleſiaſtico- rum modo , ſed Prophanorum etiam Hiſtoricorum concors ſententia eſt . *Hallucinantur igitur Spiuſa , & Hobbeſius , qui ſpargere in vulgus non erubuerunt , ſcriptis etiam editis , Moyſem Pentateuchi auctorem non fuiſſe .*

XIV.

Hinc ſervatis regulis Critices , perleſtiſque variis Ægyptiorum , Chaldæorum , Græcorumque hiſtoriis , ubi plura de mortalium origine , vetuſtate Regnorum , temporumque diſtributione narrantur , *Hiſtoriam , & Moſaicam Cronotaxim amplectendam eſſe cenſemus , ipſumque Moyſem cæteris hiſtoricis , Poetis , & Philoſophis antiquiorem eſſe defendimus , & litterarum inventorem fuiſſe contendimus .*

XV.

Moyſes Mundi creationem ſpatio ſex dierum peractam fuiſſe in ſua teſtatur hiſtoria . Dies naturales fuiſſe , & viginti quatuor horarum ſpatio concluſos ſenſit major numerus , & Patrum , & Theologorum , atque Interpretum . At Auguſtinus , qui data opera in eorum inqueſitionem mentem intendit , unico temporis inſtanti perfectam fuiſſe cenſet , & diſtinguendos dies illos putat per diverſam SS. Angelorum cognitionem , in qua eſt *veſpere , & mane . Veſpere* ob cognitionem creaturæ in ſeipſa ; *mane* ob cognitionem creaturarum in Verbo ; obſcurior illa , clarior iſta . Auguſtinianam ſententiã nonnulli quidem quaſi erroneam , & cum ſcriptis a Moyſe aperte pugnantem damnarunt , ut Molina , Cornelius a Lapide , Arriaga , & Moraines ; alii ſalva Auguſtino reverentia tamquam minus probabilem ſuo reliquerunt auctori , ut Æſtius , Natalis Alexander , & alii juniores Thomiſtæ ; non pauci etiam pro illa tamquam pro aris , focisque decertant . Licet tamen non animus nobis ſit pro ea perſiſtere

S (X I .) S

citer pugnare , cum ipsemet Augustinus aliam oppositam defendi posse concedat lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28., & lib. de Civit. Dei cap. 7., *audacie tamen, & fidentie vitio debent notari, potiusquam doctri-
ne laude, qui maledico dente carpunt Augustinianam de simultanea
creatione sententiam.*

XVI.

Æstate mundum hunc aspectabilem conditum fuisse existimarunt Ægyptii: quam quidem sententiam propugnavit Gerardus Mercator in methodo demonstrationis temporum. Autumno creatum putant Lirani in cap. 7. Gen. Scaliger, Ufserius, Vallemontius, Natalis Alexander, qui etiam mundi natali communi calculo diem assignant tertiam, & vigesimam Octobris periodi Julianæ 710. In Æquinoctio tamen verno mundum hunc Deum condidisse probabiliter existimamus.

XVII.

Nulla fortassis in S. Litteris reperiri potest quæstio tam implicata, & obscura, quæ S. Interpretes in diversas magis jactarit sententias, quam illa de situ Terrestris Paradisi; quo enim in terræ tractu existerit dubia, & anceps est inter eruditos homines controversia. Scinditur in triplicem præcipue sententiam doctorum vulgus. Unam eorum, qui in Syria Provincia eum collocant: eorum alteram, qui Paradisi situm statuunt ad confluentem Tigris, & Euphratis, ubi junctis aquis flumen Arabum efficiunt, locusque intermedius inter horum amnium junctionem, & divortium, antequam in sinum Persicum influant, Terrestris Paradisi locus designatur. *Inter varias has de
situ Terrestris Paradisi opiniones probabiliorē existimamus eam, quam
tabulis Geographicis tenet Augustinus Lubin Ordinis Eremitarum S. Au-
gustini, asserens consitum fuisse in amœna planitie supra præaltos ver-
tices montium Armeniæ.*

XVIII.

Isaac de Peyreria celebris propter Præadamitarum librum, quem edidit in Hollandia anno 1652. conatur ostendere, ante Adamum homines extitisse, ex quibus Ethnici originem ducerent: & cum

Moyſes ſibi nequaquam horum hominum generalem hiftoriam conſcribere propoſuerit, ſed dumtaxat unius Hebraici populi texere Genealogiam, de uno Adamo, Judaicæ nationis capite, & principio illum verba feciſſe, hoc ipſius ſcopo exigente. Proſcripſit Peyrerii liber primus omnium Namuricenſis Epiſcopus anno 1664. in feſto celeberrimo Natalium Domini. Deinde illum Scriptores omnes conſutarunt tam Catholici, quam Sectarii. Damnavit eandem implet Peyrerius in ſua ad Alexandrum VII. deprecatione Præadamitarum hypotheſin ab omnibus ejectam, & eliminatam. Unde ſtatuiſmus *Adamum univerſorum hominum primum fuiſſe parentem.*

XIX.

De Serpente Hevam tentante non leve eſt diffidium inter eruditos, opinantibus aliis ſerpentem tunc temporis ratione fuiſſe præditum, & cum muliere familiariter fuiſſe locutum, ipſoque ſermonis ulu a Deo fuiſſe privatum, quod Hevæ ſimplicitate abulus ſit. Alii placet Dæmonem in ſerpentis figuram transformatum ſub hac forma cum Heva ſermonem habuiſſe. Alii arbitrantur verum ſerpentem ex eo fructu comediſſe, ex quo Heva tuto fructum illum comedi poſſe arguerit. Inter tot, tantæque diverſas ſententias eam ſeligendam eſſe putamus, *quæ Dæmonem aſſerit vero ſerpentis organo uſum fuiſſe ad Hevam tentandam.*

XX.

Henochus vir ſanctitate, ſpiritu prophetico, & translatione miraculoſa. conſpicuus Mathulaſalem genuit anno ætatis ſuæ 65. Ad Deum vivus raptus eſt, cum annis 365. in terris vixiſſet. Ejus Prophetiæ S. Judas Apoſtolus in ſua canonica epiſtola meminit, ejulque translationis D. Paulus Hebr. II. *Quem autem in locum translatus fuerit, incertum: & licet Propheta fuerit, & ſue ætatis hominibus ultimum Judicii diem vaticinatus ſit, liberum tamen Henoch a veteribus quibuſdam PP. laudatum veluti apocryphum conſultius rejicimus.*

XXI.

Cum Gen. 7. legatur, aquas nimis prævaluiſſe ſuper terram, & opertos omnes montes excelfos ſub univerſo cælo, conſumptam omnem
car.

S (XIII.) S

carnem, quæ movebatur super terram, bestias, reptilia, homines, & cuncta, in quibus est spiraculum vitæ, si paucos excipias, quos una cum viro iustissimo Noe, Arca servavit, mediisque e fluctibus eripuit, satores denuo humanæ stirpis, propagatoresque futuros: diluvium tamen extitisse, aut ejusmodi fuisse, quod terræ Universæ orbem inundaverit, repertus est Peyrierius, qui negavit. *Cum tamen Moysen divinitus inspiratum fuisse certissimum sit, fateri necesse est, narrationi Mosaicæ de Universali Diluvio omnimodam fidem esse adhibendam.*

XXII.

Babelicæ turris ædificatores graviter peccarunt, eorumque superbiam, ac factum Deus confusione linguarum iuste punivit. Et quamvis constans sit veterum aliquorum PP. opinio, linguas ex Babelica confusione septuaginta circiter, vel paulo plures natas esse; *longe tamen consultius est earum numerum non definire.*

XXIII.

Pergrande regnat dissidium Prophanos inter Sacrosque Historicos circa circumcisionis originem. Sanchoniatho in Theologia Phœnicum asserit, Saturnum sibi primum cum commilitonibus suis pudenda circumcidisse. Herodotus, & Diodorus Siculus licet inter se non conveniant, utrum Ægyptii a Phœniciis, an hi ab illis circumcisionem acceperint; conveniunt tamen in hoc, quod a Colchis, Phœniciis, Ægyptiis, Idumæis, Hebræi circumcidendi ritum hauserint. Circumcisionis signo Moyses Gen. 17. testatur, Deum cum Abrahamo, ejusque posteris sædus iniisse. Hoc signaculo Abrahamiticam gentem a cæteris aliis mundi nationibus secernere voluisse: quomodo autem distinguere potuisset, si ab aliis nationibus Hebræi circumcidendi ritum acceperissent? *Mosaicæ igitur narrationi standum est, & Abraham omnium mortalium primum circumcisionem adhibuisse constanter asserendum.*

XXIV.

Non minus est dissidium inter Catholicos Theologos de circumcisionis valore, & efficacia. Contendunt nonnulli fuisse elementum ege-

num,

❧ (XIV.) ❧

num, & vacuum, notamque fuisse dumtaxat ad distinguendum genus Abrahæ a cæteris mundi nationibus. *Alii vero, quibus & nos subscribimus, arbitrantur, circumcisionem a Deo Abrahamo datam fuisse non solum in signum distinctivum sui generis ab aliis gentibus, sed etiam tamquam verum Sacramentum in medelam originalis culpæ.*

XXV.

Artapanus, lib. 5. præp. Evang. cap. 17. ab Eusebio relatus, asserit, Moysem diutina Maris Rubri inspectione, cum in Madianitide regione versaretur æstus illius statis horis recurrentem observasse; ideoque tempus, quo aquæ recederent nactum, copias per siccum alveum traduxisse. Josephus quoque nihil miraculosum in hoc Hebræorum transitu contigisse existimat. D. Thomastandem, Tostatus, Grotius, Genebrardus, Vatablus autumant Israelitas ad oppositam Maris ripam recta via non pervenisse, sed rasisse tantum litus, & relicto priori loco, alterum remotiorem petiisse, descripto in maris alveo semicirculo: contra quos omnes asserimus, *Hebræorum transitum per Mare Eritræum non maris refluxui, sed divino prodigio esse tribuendum; & per rectam lineam illud fuisse transfretatos.*

XXVI.

Spencerus lib. 3. dissert. 1. de leg. Hebr. ritual. asserere non erubuit, Tabernaculum fœderis a Deo Exodi 26. præscriptum, Arcam Cherubini, & reliqua omnia, quæ in ipsa continebantur, imitamenta fuisse cultus, quem numinibus suis impendebant Ægyptii, & Paganæ reliquæ gentes: *cum ex S. Litteris & PP. traditione manifeste constet ex Dei sapientia, & voluntate tabernaculum illud cum suis aditamentis suam dumtaxat originem cognoscere.*

XXVII.

Cum vitulum aureum ab Aarone in deserto conflatum esse legamus: quamplures ex Rabbiniis existimant nullius criminis ipsum fuisse reum; quim quidem sententiam sibi adoptavit Monæus suo libro inscripto *Aaron purgatus; sed legentibus caput 32. Exodi statim*
ap.

apparebit , & Rabbinos , & Monachum hallucinari : & Aaronem gravissimi peccati fuisse reum .

XXVIII.

Jephthe Israelis judex creatus Jud. 11. , & anno Mundi 2817. , cum exercitum contra Ammonitas duxisset , voto se Domino obstrinxit post relatam de hostibus victoriam , se in holocaustum oblaturum illum , qui a domo sua egressus primus sibi occurrisset . Commisso prælio , victoria penes Jephthe fuit : deinde victori domum regredienti unica filia lætabunda , atque inter Musica instrumenta exultans occurrit ; hoc aspectu pater inopinato , gravissimo dolore correptus , vestes scidit , deceptumque se , deceptamque filiam exclamans , votum suum filię exposuit : quæritur Sacros inter Interpretes , num ab imprudentia Jephthe votum excusari possit ; & an filię virginitatem consecraverit dumtaxat . Cum SS. *Ambrosio lib. 3. de Off. , Aug. quæst. 49. in Jud. ; Chrysost. hom. 14. ad populum propugnamus & imprudenter Jephthe votum emis- sisse ; & occisione cruenta filiam suam mactasse .*

XXIX.

Samuelis post mortem apparitio Sauli facta , non solum Interpre- tum , sed etiam gravissimorum PP. torfit ingenia . Contendentibus aliis , fraude mulieris Pythonissæ factam esse , ut loqui secum Samuelem , Saul opinaretur . Aliis placet SS. animas , non secus , ac impiorum nondum obtenta per Jesum Christum libertate sub Principis tenebra- rum potestate fuisse , ejusque imperio coactum fuisse Samuelem , ut vi magicorum carminum pareret . Inter Rabbinos quoque maximas ap- paritio illa discordias excitavit . Rabbinus Hai docet , fieri nequaquam potuisse , ut solius Pythonissæ virtute , nisi a Deo ipso ad vivos re- vocatus esset Samuel , videndum se se præberet . Levi Ben-Gersom , turbatam Saulis phantasiâ sibi præsentem Samuelem finxisse conten- dit . Abarbenel persuasum habet , Dæmonem sub e mentitis Prophetæ spoliis Sauli intimasse , quæ ipsi eventura conjectando prælagibat : nos vero existimamus , *Samuelem vere Sauli se se spectandum præbuisse , non vi quidem præstigiorum , nec magicorum carminum potestate ; sed Dei permissione factum esse , ut Propheta in conspectum Saulis veniret , ejus- que*

S (XVI.) S

que oraculo impius Rex disceret, quanta in caput suum ex negata Deo obedientia sibi mala evocasset.

XXX.

Quo major fuit Salomonis Sapientia, & gloria, eo sc̄dior, & gravior ejus lapsus extitit. Tot enim, tantisque bonis elatus, voluptati fr̄ena laxavit, factus sc̄minarum m̄ncipium, quibus, cum insana libidine adh̄reret, ad ipsarum etiam Idola defecit, Fana falsis numinibus erigens. De illius imp̄nitentia, vel æterna salute nihil explicite tradunt S. Litteræ hinc nonnulli patrociniū Regis suscipiunt, alii vero sententiam in illum ferunt. Nos mediam inter utramque partem viam tenentes, asserimus, *nihil certi de æterna Salomonis salute, vel morte posse determinari.*

F I N I S.